

Sygn. akt III AUa 1073/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 kwietnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Agata Pyjas-Luty
Sędziowie:	SSA Monika Kowalska (spr.) SSO Ewa Krakowiak
Protokolant:	st. sekr. sądowy Monika Ziarko

po rozpoznaniu w dniu 5 kwietnia 2018 r. w Krakowie

sprawy z odwołania **M. K.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w W.**

przy udziale zainteresowanego (...) w (...)

o podleganie ubezpieczeniom społecznym

na skutek apelacji M. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 5 kwietnia 2016 r. sygn. akt VII U 832/15

I. oddala apelację;

II. zasądza od M. K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w W. kwotę 1800 zł (słownie złotych: jeden tysiąc osiemset 00/100) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt III AUa 10737/16

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 5 kwietnia 2016 r. Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił odwołanie M. K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w W. z dnia 13 stycznia 2015 r. stwierdzającej, że M. K. jako pracownik u płatnika składek (...) nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu, wypadkowemu od dnia 1 kwietnia 2011 r. do 30 lipca 2011 r. i od 1 sierpnia 2011 r. do 30 października 2012 r. oraz zasądził od M.

K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w W. kwotę 60,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił, że odwołujący M. K. m.in. w okresach od 1 kwietnia 2011 r. do 30 lipca 2011 r. oraz od 1 sierpnia 2011 r. do 30 października 2012 r. prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą na terenie Polski. W dniu 1 kwietnia 2011 r. zawarł z (...) w (...) umowę o pracę, której przedmiotem było poszukiwanie wśród Polaków klientów dla tej firmy, zajmującej się pośrednictwem w usługach. Odwołujący nie świadczył pracy na rzecz tej firmy na terenie Polski.

Powyższych ustaleń Sąd pierwszej instancji dokonał na podstawie dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach ZUS oraz aktach niniejszej sprawy, a także na podstawie zeznań świadków: Z. R., J. K., P. K., A. S. oraz zeznań odwołującego M. K.. Sąd Okręgowy uznał, że dowody z dokumentów nie budziły wątpliwości i nie były kwestionowane przez strony. Sąd dał również wiarę zeznaniom świadków i odwołującego co do okoliczności nieświadczenia przez M. K. pracy na rzecz (...) na terenie (...), jako spójnym i konsekwentnym.

Sąd Okręgowy uznał przy takim stanie faktycznym sprawy, że odwołanie jest nieuzasadnione. Na wstępie, powołując się na orzecznictwo, podkreślił, że w sprawie z odwołania od decyzji organu rentowego, jej treść wyznacza przedmiot i zakres rozpoznania oraz orzeczenia sądu pracy i ubezpieczeń społecznych. Skoro zatem przedmiotem zaskarżonej decyzji była kwestia ustalenia czy M. K. podlegał ubezpieczeniom w Polsce jako pracownik u płatnika składek (...) w (...) to Sąd nie mógł badać problemu podlegania ubezpieczeniom społecznym przez odwołującego się w innym kraju członkowskim Unii Europejskiej. Sąd pierwszej instancji zauważył, że w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji ZUS akcentował, iż nie ma dowodów na faktyczne wykonywanie przez M. K. pracy w okresie od 1 kwietnia 2011 r. do 31 lipca 2011 r. oraz od 1 sierpnia 2011 r. do 31 października 2012 r. na rzecz firmy (...)w Polsce oraz na prowadzenie rzeczywistej działalności przez tą firmę i wywodził, że w konsekwencji przepis art. 6 ust. 1 pkt. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie miał wobec M. K. zastosowania, a tym samym zgłoszenie ww. do ubezpieczeń pracowniczych w Polsce przez (...)było bezpodstawne. Sąd Okręgowy wskazał, że stosownie do treści art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami, z wyłączeniem prokuratorów, przy czym zgodnie z art. 8 ust. 1 tej ustawy, za pracownika uważa się osobę pozostająca w stosunku pracy. W myśl art. 13 pkt 1 ustawy ubezpieczenie trwa od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku. Warunkiem powstania pracowniczego ubezpieczenia społecznego jest istnienie faktycznego stosunku pracy i realizowania go na terenie Polski. O ważności stosunku pracy decyduje to, czy oświadczenia woli zawarte w umowie o pracę łączącej strony nie zawierają wad, które powodowałyby ich nieważność, bądź bezskuteczność. Dla ustalenia, że doszło do powstania pomiędzy stronami stosunku pracy nie jest wystarczające spełnienie warunków formalnych zatrudnienia, takich jak podpisanie umowy o pracę, zgłoszenie do ubezpieczenia a konieczne jest ustalenie, że strony miały zamiar wykonywać obowiązki wynikające z umowy o pracę i to czyniły. Sąd pierwszej instancji podkreślił, że jak wynika z powołanego wyżej przepisu, objęcie obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym dotyczy osób o statusie pracownika na terenie Polski, a zatem osób, które swoje obowiązki pracownicze wykonują w Polsce. Tymczasem z dokonanych ustaleń faktycznych wynika, że odwołujący M. K., w okresie, którego dotyczy kwestionowana decyzja nie świadczył pracy na rzecz firmy(...)na terenie (...)w oparciu o stosunek pracy. Jedynie świadczenie pracy w (...)pozwoliłoby na stwierdzenie, że podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym w (...) z tego tytułu. Sąd Okręgowy wskazał, że wszyscy powołani świadkowie zeznali, iż M. K. nie świadczył pracy na rzecz firmy (...)na terenie (...). Także sam skarżący zeznał, iż „nie pracował dla firmy (...). Twierdzenia te korespondują z treścią oświadczeń, które skarżący składał przed organem rentowym. Sąd Okręgowy nie badał zaś problemu podlegania ubezpieczeniom społecznym w innym kraju, bowiem przedmiotem zaskarżonej decyzji była jedynie kwestia ustalenia czy M. K. podlegał ubezpieczeniom w Polsce jako pracownik u płatnika składek (...) - w związku ze zgłoszeniem się tej firmy do polskiego systemu ubezpieczeń jako płatnika składek i zgłoszeniem do ubezpieczeń społecznych w Polsce M. K., występującego w charakterze pracownika.

W konsekwencji Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. odwołanie oddalił. Natomiast motywując rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania powołał się na treść art. 98 k.p.c. oraz § 11 ust. 2 w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł M. K.. Zaskarżając wyrok w całości wniósł o jego uchylenie i przekazania sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Zarzucił, że wyrok został wydany bez rozpoznania istoty sprawy i bez przeprowadzenia postępowania dowodowego, gdzie zastrzeżenia odnoszące się do postanowienia o pominięciu wniosków dowodowych wniósł do protokołu rozprawy z dnia 20 listopada 2015 r.

W uzasadnieniu apelacji podniósł, że aby Sąd mógł zastosować przepis art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 oraz art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, musi zachodzić przypadek, w którym ubezpieczony podlega ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych. Tymczasem w nin. sprawie spór dotyczył od początku podlegania przez skarżącego brytyjskiemu systemowi ubezpieczeń społecznych. Apelujący podkreślił, że zaskarżona decyzja jest dla niego oczywiście niekorzystna, ponieważ sytuuje go w obszarze polskiego systemu ubezpieczeń społecznych, podczas, gdy w ogóle mu w spornym okresie nie podlegał. Jego zdaniem ZUS w ogóle nie powinien był wydać decyzji merytorycznej w wyniku rozpoznania zgłoszenia do ubezpieczeń przez zainteresowanego. Przeprowadzone postępowanie było bezprzedmiotowe, a decyzja była bezzasadna. Zdaniem apelującego, w chwili gdy wyszło na jaw, że spór dotyczy podlegania obcemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych, postępowanie winno zostać umorzone.

Wodpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie od skarżącego kosztów postępowania apelacyjnego. Podniósł przy tym, że zaskarżony wyrok odpowiada prawu, albowiem w poprzedzającej go decyzji nie rozstrzygano kwestii podlegania przez wnioskodawcę ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności. Jednocześnie skoro odwołujący nie podlegał jako pracownik polskiemu ustawodawstwu w spornym okresie, to zaskarżona decyzja jest prawidłowa.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Przede wszystkim nietrafny jest zarzut, że zaskarżony wyrok został wydany bez rozpoznania istoty sprawy. Wypada przypomnieć za Sądem pierwszej instancji, a to w odniesieniu do żądania wnioskodawcy aby stwierdzić, iż w spornym okresie podlegał nie polskiemu, a brytyjskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczenia społecznego, że przedmiotem kognicji sądu ubezpieczeń społecznych wywołanym odwołaniem od decyzji organu rentowego jest tylko i wyłącznie kontrola zgodności z prawem, w aspekcie formalnym i materialnym, tej zaskarżonej decyzji. Oznacza to, że zakres rozpoznania w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych musi dotyczyć przedmiotu rozstrzygnięcia decyzji organu rentowego. Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zawsze poprzedzone jest decyzją organu administracyjnego - orzeczeniem, które jednocześnie stanowi wyraz stanowiska tego organu jako strony. Zatem przeniesienie sprawy na drogę sądową celem rozstrzygnięcia o prawach i obowiązkach wnioskodawcy musi koncentrować się na okolicznościach między stronami spornych. Przed sądem wnioskodawca może żądać jedynie korekty stanowiska zajętego przez organ rentowy i wykazywać swoją rację, odnosząc się do przedmiotu sporu objętego zaskarżoną decyzją. Oznacza to, że zakres rozpoznania w sprawie zakresu ubezpieczeń społecznych dotyczy li tylko przedmiotu rozstrzygnięcia zawartego w decyzji organu rentowego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2000 r. II UKN 685/99, OSNP 2002 nr 5, poz. 121 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 r. II UZ 52/99, OSNP 2000 nr 15, poz. 601). W niniejszej sprawie przedmiotem tym jest zawarte w decyzji z dnia 13 stycznia 2015 r. stwierdzenie, że M. K. jako pracownik u płatnika składek (...) nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu oraz wypadkowemu od dnia 1 kwietnia 2011 r. do 30 lipca 2011 r. i od 1 sierpnia 2011 r. do 30 października 2012 r. W związku z tym zakresem kontroli w przedmiotowym postępowaniu sądowym mogła być objęta wyłącznie kwestia prawidłowości ustalenia przez organ

rentowy braku tytułu pracowniczego do polegania przez skarżącego ubezpieczeniom społecznym na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jedn. tekst: Dz. U. z 2017 r. poz. 1778 ze zm.). Zatem ustalenia i rozważania w zakresie stwierdzenia podlegania ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych innego kraju Unii Europejskiej (Wielkiej Brytanii), byłyby nie tylko bezprzedmiotowe ale także niedopuszczalne, albowiem wykraczałyby poza przedmiot kognicji Sądu i prowadziły do rozpoznania kwestii, która nie została jeszcze rozstrzygnięta w żadnej decyzji organu rentowego. Wskazać też należy, iż organ ubezpieczeń społecznych ani sąd krajowy miejsca zamieszkania ubezpieczonego nie jest uprawniony do wskazania ustawodawstwa właściwego w oparciu o własną ocenę zaistnienia stosunku ubezpieczenia w sensie prawnym w innym kraju członkowskim Unii Europejskiej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2007 r. I UK 68/07 OSNP 2008/19-20/300). Instytucja ubezpieczeniowa miejsca zamieszkania nie jest władna do dokonywania oceny, czy stosunek prawny będący podstawą objęcia ubezpieczeniem w kraju świadczenia pracy jest ważny według prawa miejsca zamieszkania ubezpieczonego. W niniejszej sprawie nie było więc dopuszczalne aby organ rentowy lub sąd ubezpieczeń społecznych dokonał oceny ważności umowy o pracę wnioskodawcy na terenie Wielkiej Brytanii stosownie do wymogów prawa brytyjskiego i stwierdził podleganie przez niego tamtejszemu ustawodawstwu.

W odniesieniu do zaskarżonej w tej sprawie decyzji, to przypomnieć należy, że z treści art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wynika, że obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które są pracownikami na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. Sąd pierwszej instancji dokonał właściwych ustaleń faktycznych i wbrew twierdzeniu apelacji w tej sprawie nie pominął żadnych zgłaszanych przez skarżącego wniosków dowodowych. Skarżący nie składał też zastrzeżeń do protokołu rozprawy z dnia 20 listopada 2015 r. Jedyna rozprawa w tej sprawie, na której zostali przesłuchani świadkowie i odwołujący, miała miejsce w dniu 5 kwietnia 2016 r. Z dokonanych natomiast przez Sąd pierwszej instancji ustaleń faktycznych, które zresztą nie są kwestionowane przez skarżącego, wynika, iż w okresie, którego dotyczy kwestionowana decyzja nie świadczył on pracy na rzecz firmy (...) na terenie Polski w oparciu o stosunek pracy. Zatem nie był on osobą o jakiej mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, tj. która na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej była pracownikiem. Zatem zaskarżona decyzja organu rentowego była prawidłowa.

W konsekwencji apelacja podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego - według zasady odpowiedzialności za wynik procesu - znajduje swoje oparcie w art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Koszty te zostały obliczone od wartości przedmiotu zaskarżenia na podstawie § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych Dz. U. z 2015 r. poz. 1804 – w brzmieniu z daty wniesienia apelacji) i wynoszą one 1800 zł.

Monika Kowalska Agata Pyjas-Luty Ewa Krakowiak